

pe atunci pasionată controversă dacă trebuie sau nu să fie în prealabil curățiți prin baia botezului cei care se întorc de la orice erezie. Potrivit unei vechi tradiții, nu se făcea uz pentru astfel de cazuri decît de o rugăciune împreună cu punerea mîinilor.⁷

III

Ciprian e cel dintîi care cere rebotezarea ereticilor care revin la Biserică

Ciprian, păstorul creștinătății din Cartagina, a fost cel dintîi dintre bărbații din vremea aceea care a socotit că trebuie primiți în Biserică numai acei eretici care au fost curățiți în prealabil de păcate prin baia botezului. Dar Ștefan (episcopul Romei, *n.tr.*), care credea că n-ar trebui adusă nici o inovație și nimic potrivit vechii tradiții cunoscute de la început, s-a tulburat foarte tare din pricina aceasta.

IV

Cîte epistole a compus Dionisie în problema rebotezării ereticilor

Ca unul care de multă vreme discuta despre această temă prin scrisori cu Ștefan (al Romei), Dionisie arată că după ce o dată persecuția a încetat, Bisericile de pretutindeni au respins înnoirile lui Novat și astfel și-au regăsit pacea între ele. Iată cuvintele lui:

V

Despre pacea care a urmat după persecuție

1. «Să știi, o dată pentru totdeauna, frate, că toate Bisericile din Răsărit și de mai departe, care erau înainte dezbinat, acum sînt unite unele cu altele, că întîi stătătorii lor de pretutindeni au aceleași cugete și se bucură nespuse de mult de pacea care a venit peste ele mai presus decît orice așteptări, și anume Demetrian din Antiohia, Teoctist din Cezareea, Mazabane din Aelia, Marin din Tir (căci Alexandru murise), Heliodor din Laodiceea (unde Telimides și-a încheiat viața), Helenus din Tars și toate Bisericile din Cilicia, Firmilian și întreagă Capadochia – și nu înșir decît pe cei mai vestiți dintre episcopi pentru ca să nu lungesc prea mult epistola, plictisind cu prea multe vorbe;

2. cele două Sirii întregi, dimpreună cu Arabia (în ajutorul cărora ați venit totdeauna și cărora nu de mult le-ați scris), ca și Mesopotamia, Pontul, Bitinia,

7. Se știe că împotriva acestei tradiții, sfîntul Ciprian reboteza pe eretici. A se vedea N. Milau: *Canoanele Bisericii Ortodoxe*, vol. II, partea I, Arad 1934, p. 335–337. La fel, can. 48 Cartag. *Ibidem*, p. 207–209. S-a dovedit însă că atitudinea sfîntului Ciprian nu s-a generalizat nici în Biserica Africană. Potrivit practicii corecte, ereticul, dacă a fost o dată botezat, e uns acum numai cu untelemn.

ca să spunem pe scurt, toți, din toate părțile se bucură de buna înțelegere și de dragoste frățească preamărind pe Dumnezeu»⁸.

3. Acestea au fost cuvintele lui Dionisie.

Pe de altă parte, Ștefan împlinindu-și slujba vreme de doi ani⁹, a urmat după el Sixtus. Și acestuia i-a scris Dionisie o a doua scrisoare în legătură cu botezul ereticilor, exprimându-și atît părerea sa, cît și a lui Ștefan și a altor episcopi, spunînd următoarele despre părerea lui Ștefan: «La vremea sa, Ștefan scrisese în legătură cu Helenus, cu Firmilian și cu toți cei din Cilicia, Capadochia și, desigur, și cu cei din întreagă Galatia și cu toate popoarele din jur, că el n-ar mai vrea să stea în legătură cu ei pentru simplul motiv, spunea el, că ei botează din nou pe eretici.

5. Să ne gîndim numai ce lucru important este acesta! Căci, pe cîte cred, într-adevăr, există în această privință hotărîri precise, luate în cele mai mari sinoade ale episcopilor¹⁰. Or, potrivit acestor învățături, cei care se întorceau de la erezii, după ce erau în prealabil catehizați erau deja spălați și curățați din nou de «necurăția aluatului celui vechi»¹¹. Despre toate aceste probleme i-am scris în chip cuviincios».

6. Iar mai departe adaugă: «Prea iubiților noștri colegi de preoție Dionisie și Filimon¹², care au fost la început de aceeași părere cu Ștefan și care îmi scriaseră în aceeași cauză, le-am răspuns mai întîi doar în cîteva cuvinte, pe cînd acum le scriu mai pe larg».

Iată, așadar, cele privitoare la problema amintită.

VI

Despre erezia lui Sabelius

În aceeași epistolă Dionisie mai subliniază următoarele lucruri despre ereticii sabelieni care își făcuseră apariția atunci: «În legătură cu învățătura care se propovăduiește astăzi în Ptolemaida Pentapolei¹³, învățătură nele-

8. Dionisie a luat asupra-și «bunele oficii» de a mijloci pentru pacea Bisericii în legătură cu botezul ereticilor. Se știe că Ștefan, episcopul Romei (254–257), a amenințat cu excomunicarea pe sfîntul Ciprian și Bisericile din Capadochia dacă nu acceptă tradiția valabilă în Roma (de a nu reboteza pe eretici). În această scrisoare, Dionisie îi aduce aminte – ca odinioară sfîntul Irineu – că pacea e mai bună decît orice. A se vedea Eus. Popovici, *Istoria*, vol. I, p. 291–294.

9. Cronologia lui Eusebiu nu-i totdeauna corectă. Lui Ștefan al Romei i se taie capul de împăratul Valerian la 2 august anul 257. Dar chiar și așa el a păstorit mai mult de doi ani.

10. E vorba de sinoadele din Iconium și Sinade, din jurul anului 235 ca și de sinoadele prezidate de sfîntul Ciprian în anii 255–256, la care au participat un număr mare de episcopi.

11. *I Cor.*, 5, 7.

12. Doi preoți din Roma: cel dintîi dintre ei va urca pe scaunul Bisericii din Roma după Sixt.

13. Numită așa pentru cele 5 orașe (Berenice, Arsinoe, Ptolemaida, Apolonia și Cirene) în nordul Libiei actuale.